

Friderik II.

Friderik II. Hohenstaufen ali **Štaufovec** (tradicionalno slovensko poimenovanje), cesar Svetega rimskega cesarstva (1211-1250), kralj Sicilije (1198-1250), nemški kralj (1212-1250), kralj Jeruzalema (1225-1234) in knez Švabski (1212-1216), * Jesi, Italija, 26. december 1194, † Castel Fiorentino pri San Severu, Italija, 13. december 1250.

Friderikovo otroštvo ni bilo srečno. Ni bil še tri leta star, ko mu je umrl oče, leto za tem pa še mati, ki ga je pred smrtjo izročila v varstvo papežu Inocencu III. Tako je Friderik postal *sicilski kralj* pri štirih letih, sprva pod vplivom nemških plemičev, od leta 1206 pod papeževim. Na svoj štirinajsti rojstni dan se je proglasil za polnoletnega, se kmalu poročil in kraljevino dejansko prevzel v svoje roke.

Politična dogajanja niso upoštevala njegove mladosti. Ko je bil leta 1209 Oton IV. v Nemčiji izvoljen za cesarja Svetega rimskega cesarstva, so njegovi nasprotniki izvolili prav Friderika, kar pa je sprva pomenilo le golo imenovanje. Šele leta 1214 je prišlo do oboroženega spopada med Otonom IV. in Friderikovim zaveznikom Filipom Avgustom. Filip Avgust, francoski kralj, je v bitki pri Bouvinesu premagal Otona in njegove angleške zaveznike, zato zgodovinarji štejejo to zmago za začetek francoske državljanske zavesti.

Ko je bil Friderik star 30 let, je formalno ustanovil v Neaplju *universitas studiorum*, to je prvo državno univerzo v Evropi. Edina tedaj obstoječa univerza, bolonjska, je bila namreč sestavljena iz samostojnih učiteljev in študentov, ki so kmalu prešli pod papeževu okrilje. Neapeljska univerza je bila pa popolnoma laična. Nastala je predvsem kot šola pravosodja in retorike, a kmalu se je razširila tudi na druge vede. Od svojega nastanka leta 1224 ni Neapeljska univerza nikoli prenehala delovati. Leta 1987 je bila poimenovana po Frideriku II.

Čeprav je bil Friderik II. polnomočen cesar Svetega rimskega cesarstva, se ni nikoli zanimal za to ogromno politično enoto, pač pa je vse svoje moči usmeril v ureditev in posodobljenje Sicilskega kraljestva. Posebej je treba namreč omeniti Friderikovo sposobnost v ekonomski upravi kraljestva. Njegova napredna stališča v zvezi z razvojem gospodarstva so privedla do popolnoma novih pogledov na ekonomijo. Odpravil je vse državne monopole in vsako vrsto carine v mejah države, predvsem mitnine. Istočasno je spodbujal trgovske izmenjave in konkurenco med vsemi središči svojega imperija. Zanimivo je, da je Friderik tudi v gospodarskem pogledu strogo branil kraljevski absolutizem in je zato močno okrnil moč svojih fevdalcev. Oblast fevdalnih gospodov je spretno prenesel na svoje sodelavce, sposobne

juriste, s pomočjo katerih je kljub visokim davčnim zahtevam zagotovil gospodarsko rast in blaginjo svojim državljanom.

Friderik II. zavzema posebno mesto v evropski in italijanski zgodovini. V evropskem pogledu je bil človek, ki je smiselno zaključil srednjeveško pojmovanje ogromnih imperijev, saj je praktično prepustil politično dejavnost osrednje Evrope spontanemu razvoju, kar je privedlo do postopnega razpada Svetega rimskega cesarstva. Njegovo moderno pojmovanje fevdalnega sistema, ki je že v precejšnji meri pravi imperializem in spominja na poznejšo centralizirano državno upravo, postavlja Friderika II. med razsvetljene evropske vladarje, ki so odločilno vplivali na razvoj bodočih generacij.

V zgodovini Italije je Friderik II. zapisan predvsem kot nasprotnik papeževe oblasti in teokracije. Njegov boj s komunami, ki bi lahko nakazoval željo po tiraniji, velja, nasprotno, za uravnovešeno nasprotovanje pretiravanju in upravnim nesposobnosti mestnih občin.

Papežu Inocencu III. je sledil Honorij III., od katerega je Friderik prejel dovoljenje, da upravlja Sicilsko kraljestvo ločeno od Cesarstva. V zameno je moral Friderik obljubiti križarsko vojno. S sultanom al-Kamilom se je le pogovoril in v miru zasedel prestol *kralja Jeruzalema*, do katerega je imel dedno pravico po smrti svoje druge žene. To prijateljstvo z neverniki ni šlo v račun papežu, ki je zato med Friderikovo odsotnostjo napadel njegove posesti v Italiji. Le takojšnja kraljeva vrnitev je spet vzpostavila mir.

Seveda je najhujše posledice občutil Friderik sam, ki se je moral vse preostalo življenje bojevati ne samo proti papežem in komunam, ki so se bile postavile papežem na stran, pač pa celo proti svojemu sinu. Zaradi političnih vprašanj je bil Friderik dejansko prizadet predvsem v družinskem okolju. Sin Henrik se mu je večkrat postavil po robu, tudi z vojsko. Sin Enzo je poročil Adelazijo vdovo Visconti in s tem privzel njene posesti na Sardiniji, kar je razburilo papeža Gregorja IX., ki je nanje računal; zaradi tega je Enzo po bitki pri Fossalti, kjer je bil zajet, ostal je v ujetništvu Bolonjcev vse do smrti, to je kar 23 let.